

О. С. ПЕРЕВЕРЗЄВА,
кандидат юридичних наук

МИРНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ

Підручник «Мирне врегулювання міжнародних спорів»^{*} присвячений розкриттю особливостей врегулювання міжнародних спорів. Розвиток міжнародних відносин зазвичай залежить від низки чинників як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Сьогодні деякі суб'єкти міжнародного права передусім намагаються задовольнити власні права та інтереси, інколи нехтуючи відповідними правами та інтересами інших. Це зумовлює протистояння держав на міжнародній арені, створює конфронтацію, ускладнює міжнародне співробітництво. Прагнення зайняти панівне місце у регіональній та світовій політиці, змушує окремі держави використовувати особливі види поведінки на міжнародній арені, які часто дестабілізують дво- та багатосторонні відносини. Правильна кваліфікація такої поведінки та пошук шляхів вирішення наявних ситуацій виходить на перший план у міжнародних відносинах, адже будь-які суперечності між державами загалом можуть призвести до тяжких наслідків і становити загрозу міжнародному миру та безпеці.

Дослідники аналізували як окремі засоби врегулювання міжнародних протиріч, так і загальні питання явища мирного врегулювання спорів. Проте динаміка останніх подій, зокрема поведінка Російської Федерації, змушує ставити питання про перегляд багатьох засад та підходів до міжнародних ситуацій і міжнародних спорів. З огляду на стан сучасних міжнародних відносин частина концептуальних підходів до врегулювання міжнародних спорів уже не відповідає вимогам часу і потребує суттєвого вдосконалення чи перегляду взагалі. На жаль, доктрина міжнародного права ще не володіє достатніми теоретичними напрацюваннями, універсальними для будь-яких міжнародних спорів. Тому виникає потреба заповнити відповідні прогалини та проаналізувати тенденції розвитку основних засобів мирного врегулювання для забезпечення швидкого та ефективного вирішення спорів. Значною мірою ці вимоги забез-

---

^{*} *Гринчак В. А.* Мирне врегулювання міжнародних спорів : підручник / В. А. Гринчак. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 241 с.

печуються теоретичними розробками, викладеними у підручнику В. А. Гринчака «Мирні засоби врегулювання міжнародних спорів».

Рецензована праця є першим в Україні комплексним дослідженням явища міждержавних спорів. На основі аналізу наявних теоретичних напрацювань у цій сфері, рішень міжнародних органів та організацій, а також практики врегулювання міжнародних спорів, автор вибудовує власну концепцію зародження міжнародних спорів та ситуацій. Головне місце в авторській теорії міжнародних спорів посідає питання дотримання міжнародних зобов'язань у міжнародному праві. Такий підхід дає змогу звести воедино різні міжнародні спори та вибудувати внутрішньо узгоджений й універсальний підхід до процесу та процедури їх врегулювання.

Підхід автора до явища міжнародних спорів із позицій виконання взятих міжнародних зобов'язань є цікавим та правильним. Видозміна міжнародних зобов'язань за наслідками врегулювання міжнародних спорів, видається, є невід'ємною складовою процесу їхнього формування. Особливістю є лише поведінка суб'єктів міжнародного права, зумовлена їхніми прагненнями найповніше задовольнити власні права та інтереси. Загалом, обрана тактика дослідження також забезпечила побудову системи засобів врегулювання міжнародних спорів з урахуванням особливостей протиріч та намірів сторін щодо остаточного врегулювання. Автор уперше висуває теорію співвідношення спорів політичного та правового характеру, взявши за основу чинник видозміни міжнародних зобов'язань, тобто вибір сторін спорів між гарантіями, визначеними міжнародним правом, та їх власними можливостями змінити зміст зобов'язань.

Варто також наголосити на концептуальній динаміці дослідження. Явища мирного врегулювання міжнародних спорів аналізуються в історичному аспекті, з'ясовуються їхня взаємодія та взаємозалежність, розкривається правова природа та чітко окреслюються їхні межі. Схожі та споріднені явища аналізуються на різних етапах людської історії, виокремлюються їхні особливості тощо. Водночас аналіз конвенційних та інституційних механізмів мирного врегулювання міжнародних спорів становить наукову новизну дослідження й робить його комплексним та завершеним.

Особливо варто акцентувати на дослідженні правових засобів врегулювання міжнародних спорів. У юридичній літературі наявні зазвичай дослідження ролі міжнародних судових органів у процесі мирного врегулювання міжнародних спорів. Водночас автор присвячує увагу різним моделям правового врегулювання (судочинства), аналізує їхню суть, правову природу та значення для вирішення ситуації. Виокремлення різних моделей міжнародного арбітражу тощо є новим підходом у питаннях діяльності цього міжнародного органу, особливо з прив'язкою до певних історичних етапів.

З метою забезпечення комплексного характеру дослідження автор також аналізує роль і значення діяльності міжнародних організацій у процесі мирного врегулювання міжнародних спорів. Цікавим є висвітлення ролі універсальних міжнародних організацій у рамках окремих засобів врегулювання міжнародних спорів, зокрема слідчої та примирної процедур. Аналіз нормативного

матеріалу та конкретних практичних ситуацій посилюють наукову цінність дослідження у цих питаннях. На додаток до цього також необхідно наголосити на розгляді механізмів урегулювання, наявних у рамках інших міжнародних організацій, наприклад Дунайської комісії.

Рецензований підручник «Мирне врегулювання міжнародних спорів» покликаний забезпечити викладання спецкурсу з аналогічною назвою у процесі підготовки фахівців з міжнародного права. Також він матиме актуальність при підготовці студентів до занять з дисципліни «Міжнародне публічне право» у відповідній темі. Поряд з цим підручник розрахований на використання юристами та спеціалістами у сфері міжнародних відносин і політології, а також державними органами, діяльність яких пов'язана з забезпеченням зовнішньої політики чи безпосередньо врегулюванням міжнародних ситуацій та спорів.

В. Є. КИРИЧЕНКО,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри загальноправових
дисциплін Харківського національного
університету внутрішніх справ*

СУДОВА ВЛАДА УКРАЇНИ ОЧИМА ІСТОРИКІВ ПРАВА*

В юридичному науковому просторі України останнім часом не бракує тем, котрі не лише викликають жвавий інтерес наукової громадськості, а й збуджують широкі верстви читаючого населення. Серед них – проблеми, пов'язані з організацією та функціонуванням судової влади. Нині суспільство активно критикує суддів через відсутність незалежності, неупередженості, прозорості та підзвітності, акцентує увагу на потребі підвищити якість послуг судової системи для громадян, дотримання європейських стандартів і наближення до кращих практик відправлення правосуддя.

У контексті зазначеного фундаментальна й комплексна монографія «Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку», підготована авторським колективом, який складається зі знаних у колах вітчизняної наукової громадськості фахівців з теорії, філософії та історії права, якраз і містить низку відповідей на запити нового часу. Представлена на суд читачів широка за обсягом та глибока за науковим змістом книга є справжньою знахідкою для тих, хто бажає розібратися у проблемі, а не просто отримати певні докази, для того, щоб підтвердити власні усталені стереотипи. Монографія густо насичена маловідомими, а часом і зовсім невідомими не лише широкому загалу, а й фахівцям-юристам, документальними фактами. Її

---

* Рецензія на колективну монографію «Судова влада в Україні: історичні витоки, закономірності, особливості розвитку» / За ред. І. Б. Усенка. – К. : Наук. думка, 2014. – 501 с.